

4. Mato onkii ja perho kalastaa

YHDYSSANOJEN KÄYTTÖÄ

Missä voi mato
onkia lapsen kanssa?

Anna lapsen olla päivä unilla!

Leena leipoo kaikki leivät ja possu munkit.

Autolle tehtiin vuosi huoltoa.

Menin ali kulkutunnelista.

Tästä pääsee pää tielle.

Pekka kirjoitti vihkoon muistiin panonsa.

Onko sinulla ollut pari suhdetta viime aikoina?

Isän maalliset puheet kohottivat tunnelmaa.

Iskit kultaa suoneen.

Hän suunnitteli itse murhaa.

Auto paikan varanneille

1. Korjaa viereisen sivun lauseiden yhdyssanat niin, että lauseista tulee järkeviä.

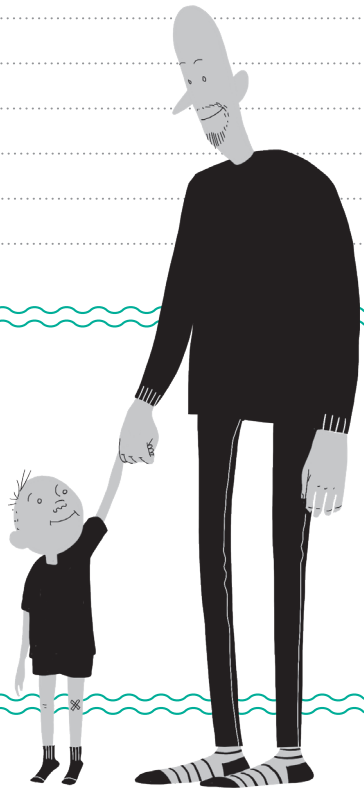
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tietoa ~~~~~

Yhdyssana on kahden tai useamman käsitteen muodostama kokonaisuus, josta muodostuu uusi, erillinen käsite.

- Esim. Pojalla on iso isä. / Pojalla on isoisä.

Kaksiosainen yhdyssana koostuu *määriteosasta* ja **perusosasta**: *isoisä*.

8. Viini- asiantuntijoiden maistelu voi alkaa

SUOMEN KIELEN MELKO VAPAA SANAJÄRJESTYS

1. Muuta otsikot järkeviksi. Mitä jouduit muuttamaan?

Kuljettaja törmäsi
Karhumäenkadulla yli
kahden promillen humalassa
pysäköityyn autoon.

Kuhmossa odotetaan
suden ilmestymistä
ase kourassa.

Kirjoittaja on
hämeenlinnalainen filosofian
maisteri, joka tekee
väitöskirjaa terrorismista
Tampereen yliopistossa.

Voit tuoda ne lomakkeet suoraan
minulle, jos huomaat ottaneesi
ne vahingossa huoneeseen B 15.

Sairaaloille harkitaan
oikeutta hoitaa väkisin
kännissä olevia.

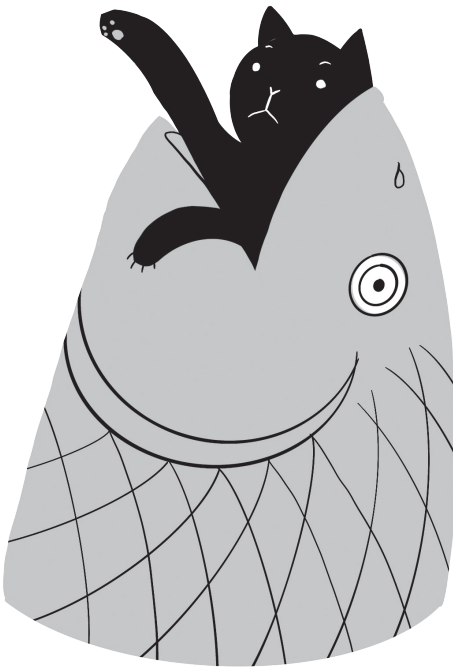
Tietoa

Suomen kielen sanajärjestys on joustava. Vapautta sille antaa se, että sijamuodoilla osoitetaan lauseen osia. Lauseen merkitys ei muutu, vaikka sanajärjestys muuttuu.

- Kissa syö kalan.
- Kalan syö kissa.

Englannin kielessä sanan paikka lauseessa määrittää sen tehtävän.

- The cat eats a fish.
- The fish eats a cat.

Kokonaan vapaa suomen kielen sanajärjestys ei kuitenkaan ole. Suomen kielen perussanajärjestys on SVO.

S = subjekti

V = verbi, eli lauseen ydin

O = objekti (tekemisen kohde)

tai muu verbin määrite

(miten, missä, milloin)

- Pekka rakensi kesämökin.
- Pekka rakensi kesämökin järven rannalle.
- Pekka rakensi kesämökin järven rannalle viime kesänä.

Sanajärjestyksellä voidaan nostaa esiin lauseen eri osia.

- Parsa paahdetaan parilapannussa. (Lause on neutraali.)
- Paahdetaan parsaa parilapannussa. (Korostaa sitä, mitä parsalle tehdään.)
- Parilapannussa parsaa paahdetaan. (Korostaa sitä, millaisessa pannussa paahdaminen tapahtuu.)

Asioita korostavan adverbien paikka lauseessa on merkityksen kannalta tärkeä.

- Leena ja Pekka vaelsivat ison Karhunkierroksen myös viime kesänä. (muinakin kesinä)
- Leena ja Pekka vaelsivat myös ison Karhunkierroksen viime kesänä. (jonkin muun vaelluksen lisäksi)
- Myös Leena ja Pekka vaelsivat ison Karhunkierroksen viime kesänä. (Jotkut muutkin vaelsivat.)

2. Sijoita annettu adverbi lauseeseen niin moneen kohtaan kuin se sopii.

Pekka osti äidilleen syntymäpäivälahjaksi Leena Lehtolaisen dekkarin. (*myös*)

Koira haukkui naapurin parvekkeella koko eilisen illan. (*siis*)

Leena osallistui laulukilpailuun viime keväänä. (*taas*)

Elokuvan esittäminen siirrettiin ensi viikolla esitettäväksi. (*valitettavasti*)

3. Kokeile, kuinka monta järkevää lausetta saat laadituksi seuraavista sanariveistä. Sanoja pitää taivuttaa sopivasti.

rakastaa minä sinä vain

.....

.....

.....

.....

matkustaa Leena Pekka Tampere aamu huomenna

.....

.....

.....

leikkiä kanssa kissa koira kuitenkin yllättäen

.....

.....

.....

.....